

Motion till riksdagen

1988/89:U9

av Inger Schörling m.fl. (mp)

med anledning av skr. 1988/89:147 med redogörelse
för den svenska krigsmaterielexporten år 1988

A. Den gröna grundsynen på vapenexport

Miljöpartiet de gröna anser att krigsmaterielexport skadar fredspolitikens trovärdighet och bidrar till upprustning. Sverige bör ta vissa unilaterala nedrustningssteg: avveckling av krigsmaterielexporten vore ett lämpligt sådant steg.

Krigsmaterielexport skadar också neutralitetspolitikens trovärdighet p.g.a. en stark ensidig "västvridning".

Miljöpartiet de gröna har länge påpekat att den nu rådande "halvrestriktiva" linjen måste leda till försök att kringgå reglerna, genom smuggling, fiffel etc.

Den "halvrestriktiva" linjen leder också till utrikespolitiska svårigheter – länder som inte får köpa känner sig diskriminerade.

Statsministern har principiellt uttalat sig i samma anda som miljöpartiet, t.ex. i ekot 1/3 1989: "Vi kan inte ha en vapenexport som belastar vår utrikespolitik; om inte en uppstramning sker måste vi överväga om vi ska ha en export i framtiden".

B. Vapenexporten ökar!

Det mest slående resultatet av regeringens skrivelse är att vapenexporten på alla sätt ökar: totalvärdet i utförselbevisen i kronor ökar, den faktiska exporten ökar i löpande och fasta priser och som andel av totalexporten.

Särskilt anmärkningsvärd är ökningen till Jugoslavien och Singapore, två länder som flagrant medverkat till att svenska exportregler har kunnat kringgås.

Mot bakgrund av dels de nya reglerna om sanktioner mot länder som kringgått svenska regler, dels de löften som i riksdagen givits om restriktivitet med krigsmaterielexporten under den tid som utredning pågår, är redovisningens resultat utmanande.

Det finns således starka skäl att ifrågasätta om en anständig och rimlig vapenexport, under restriktiva former av det slag som regeringen har sagt sig eftersträva, över huvud taget är möjlig att upprätthålla. Redovisningen antyder snarare att de ekonomiska krafterna till förmån för vapenexport är så starka att inga regler kan astadkomma dämpning så länge export av krigsmateriel över lag är tillåten.

C. Samarbetsavtal – ett sätt att exportera vapen utan att det syns?

Tyvärr finns i redogörelsen ingen särskild redovisning av samarbetsavtal om vapentillverkning, utöver ett kort avsnitt om försäljning av tillverkningsrättigheter.

En genomgång som miljöparitet låtit göra visar att internationaliseringen av svensk vapenindustri går mycket snabbt och drivs fram såväl av industrins egen utveckling som att politiska signaler i de senaste årens riksdagsbeslut och utredningsdirektiv som klart utsäger att restriktiviten vid samarbetsprojekt skall vara betydligt mindre än för traditionell "svensk" vapenexport. Detta framgår av prop. 86/87:95, SOU 1987:8 Försvarsindustrins utlandsverksamhet, direktiven till KMU (88:41) och i KMI:s skrift Sveriges vapenexportpolitik (UD informerar 1989:1).

I KMU:s direktiv ingår att överväga vilka villkor som bör gälla för samarbetsavtal och analysera gällande sådana avtal.

Från miljöpariets sida vill vi avisera stark misstänksamhet. Vi befarar en utveckling där svensk vapenexport reellt ökar men formellt minskar, p.g.a. att den i allt högre utsträckning kommer att ske inom ramen för samarbetsavtal.

Den sittande krigsmaterielexportutredningen bör analysera denna problematik och ange en politisk viljeinriktning. Vad är avsikten med samarbetsavtalen: Att ge svensk försvarsindustri tillgång till viss teknologi – eller att skapa möjligheter för ökad förtäckt export?

D. Hur påverkas vapenexporten av EG-anpassningen?

I redogörelsen finns inget sagt om hur EG-anpassningen kan påverka förutsättningarna för upprätthållandet av en restriktiv vapenexportpolitik. Detta är anmärkningsvärt eftersom flera fakta tyder på att EG-anpassningen kommer att påtvinga Sverige en liberalisering av vapenexportreglerna.

Från EG-kommissionens sida har klart uttalats att vapenhandeln bör innefattas i den inre marknaden (Ny Teknik 1988:11 och 15 – EG en egen vapensmedja).

Financial Times (9/11 1988) har rapporterat: "Europe may open up to single arms market". Tidningen skriver att det handlar om en aktionsplan som utarbetats av NATO-staternas försvarsministrar inom den s.k. Independent European Programme Group, och den "hänger väl ihop med förslag på EG-kommissionsnivå om att utsträcka den inre marknadens regler till att gälla också vapenområdet".

Den 14/3 1989 uttalade sig en majoritet av EG-parlamentets medlemmar för enhetliga vapenexportregler. EG-kommissarie Bengemann förklarade att det vore naturligt med samma sorts harmonisering av reglerna för vapenhandel som gäller för all annan varuhandel i den inre marknaden 1992. (Den danska veckotidningen Notat 17/3 1989: EF-Parlamentet harmoniserer kontrollen med våbeneksporten.)

International Management (Europe's Business Magazine, Jan 1989) avslutar ett reportage om svensk försvarsindustri med följande förmodan: "Close cooperation with Western defence firms may serve to bring Sweden

into the fold (dvs. EG, min anm.), in some respects, smoothing the way for what much of the country's business community wants: full participation in post-1992 Europe".

Det är angeläget att kommande redogörelser för krigsmaterielexporten redogör för hur en EG-anpassning påverkar den svenska vapenexportpolitiken. Hur skall det undvikas att svensk försvarsindustri genom samarbetsavtal reellt blir en del av en gemensam EG-vapenmarknad?

Mot. 1988/89
U9

E. Kortsiktiga övergångsåtgärder

I avvaktan på total avveckling av svensk vapenexport vill miljöpartiet peka på detaljtåtgärder som vore rimliga:

- Att riksdagen får ta ställning till dispenser från vapenexportförbudet i stället för regeringen.
- Att krigsmaterielbegreppet vidgas.
- Att exportstoppen för stater som missbrukar svenska regler förenas med klara bestämmelser om karenstid (jfr Singapore); och att exportstopp gäller oberoende av om det är statlig myndighet eller privat företag i landet som begått brott mot de svenska reglerna.
- Kraftfull satsning på omställning till civil produktion.
- Exportstopp för svenska företag som dömts för brott mot vapenexportreglerna.
- Dessutom måste riksdagen fastställa ett kriterium för hur det skall kunna avgöras om restriktivitet faktiskt upprätthållits under viss given tidsperiod (detta med anledning av regeringslöften om ökad restriktivitet under utredningsperioden).

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ytterligare granskning av innebörden av samarbetsavtal om krigsmaterielproduktion.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av redovisning i den årliga redogörelsen för samarbetsavtal om krigsmaterielproduktion.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av redogörelse för följderna av EG-anpassning för möjligheterna att upprätthålla en restriktiv vapenexportpolitik.
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att garantera att utlovad restriktivitet i vapenexporten upprätthålls.

Stockholm den 24 maj 1989

Inger Schörling (mp)

Clues Roxbergh (mp)

Per Gahrton (mp)

